

KÁZÁNÍ V NAZARET?

Převod materiálu

Elen Plzáková

Pořadí v lekci

10

Žalmy 119:155- Svévolebník?m je vzdálena spása, protože se nedotazují na tvá nařizení.

156- Nesmírné je, Hospodine, tvoje slitování, podle svých soud? mi zachovej život.

Liturgické ?tení-L 4,16-21

Klí?ové pojmy, dobové a textové souvislosti

- **po?átek Ježíšovy ?innosti** - z poušt? se Ježíš vrací do Galileje, kde vyrostl, a za?íná tam p?sobit tak, jak bylo obvyklé u tehdejších duchovních u?itel? – procházel zemí, u?il v synagogách. O jeho mládí do té doby toho mnoho nevíme, je vid?t, že „chodil do kostela“. V Nazaretu využívá možnosti, že každý dospělý muž mohl v synagoze ?íst a vykládat prorocké knihy.

- **Ježíš? v výklad Izajášova proroctví o Mesiáši** je aktualizací Písma docela jiným sm?rem, než bylo obvyklé o?ekávání jeho sou?asníků. V?tšina doufala, že Mesiáš (Pomazaný) zasáhne velkou mocí a vyžene ?ímány z Palestiny nebo že vyhladí ty, kte?í nezachovávají Zákon. Ježíšovo u?ení p?ekračuje spravedlnost založenou na odplat? a vyhláší Boží lásku pro všechny. P?ichází, aby se ujal t?ch, kdo jsou vytla?eni na okraj lidského spole?enství: chudých, nemocných, utla?ených, zdeptaných, cizinc? apod.

- Duch Hospodin? v je nade mnou -Ježíš p?ijímá a vyhláší to, co o n?m dříve Hospodin prohlásil. Nevystupuje sám ze své v?le, ale ze zmocn?ní Hospodinovým duchem. Jeho úkol p?i p?íchodu Hospodinovy spásy je úkolem radostným. Má nést radostnou zv?st – evangelium, tedy zprávu o tom, že Hospodin se ujímá vlády, že p?ichází jeho království.

- p?íchod tohoto království je ozna?en jako léto milosti Hospodinovy. Je to jen jiný název pro „milostivé léto“ (Lv 25, 10-13) ?i „léto osvobození“ (Ez 46, 17), kdy m?li být v Izraeli propušt?ni na svobodu zajatci a otroci (Jr 34, 8n) a dlužník?m m?ly být odpušt?ny dluhy. „Milostivé léto“ patrn? nikdy nebylo dodržováno podle ustanovení. Pov?domí o n?m však nevymizelo a v prorocké zv?sti se p?ipomíná a ožívá jako p?edznamenání ?asu Hospodinovy spásy. Pro charakteristiku tohoto „léta“ je užit hebrejský výraz, který ozna?uje jak láskyplný vztah Boha k ?lov?ku, tak i lidí k sob? navzájem. Léto „Hospodinovy milosti“ znamená, že vztah lásky pronikne všechno a platí pro všechny.

- reakce poslucha?? p?echází od údivu (jak p?kn? to umí ten Josef? v kluk vyložit) k pohoršení a hn?vu. Pohoršení vzbuzují oba hlavní d?razy, na nichž Lukášovu evangeliu obzvláš? záleží:

1) aktualizace Izajášovy zv?sti: Dnes se splnilo toto Písmo. Známost skute?nost milostivého léta, kterou u Izajáše p?ipomíná Duchem Hospodinovým povoláný služebník, zp?ítom?uje Ježíš svou osobou a svým dílem. Ježíš nem?l z?ejm? ani v?k p?edepsaný pro u?itele, mohli ho se zalíbením poslouchat jako „nad?jného mladíka od nás“, ale tohle bylo pro poslucha?e nep?ijatelné, odmítají výklad spojovat s Ježíšovou osobou.

2) univerzální platnost Hospodinovy lásky a Boží p?íklon k pohan?m – jejich pohoršení se stup?uje, když Ježíš v rozhovoru potvrzuje Boží zájem o pohany: Eliáš byl poslán práv? k pohanské vdov? v Sarept?

sidónské a Elizeus uzdravil práv? pohana Námana.

- hn?v je projevem osobního zklamání, nesouhlasu. Ježíš odhaluje mylnou představu poslucha?? o Bohu, Boží lásce a usv?ďuje je z neschopnosti rozpoznat Boží dílo v sou?asnosti. V projevu hn?vu se napl?ují slova Simeonova zaslíbení: Ježíš je znamením, kterému se budou vzpírat (Lk 2, 34). Hn?v otupuje myšlení i cít?ní, vede k vražedným úmysl?m. Poslucha?i cht?jí Ježíše lyn?ovat.

- trest svržení ze skály postihl nep?átele – cizince (2Par 25, 12). Ježíšovi spoluob?ané jej pojmají jako cizí prvek, jako cizince. Jako s cizincem s ním také jednají.

- Ježíšova ?innost v Kafarnaum není út?kem do exilu, ale pokračováním cesty, kterou p?íjal jako své poslání. V Kafarnaum ho vnímají jako n?koho v?tšího než u?itele – nad mocí jeho slova i ?in? všichni žasnou. Přesto si tam Ježíš nevybuduje existenci, ale jde zase dál: „Také ostatním m?st?m musím zv?stovat Boží království, vždy? k tomu jsem byl poslán.“ (Lk 4, 43).

úskalí textu

- o počátku Ježíšova p?sobení v Galileji vypovídají synoptická evangelia shodn?. Výhradn? Lukáš však uvádí kázání v Nazaret? na počátku Ježíšova p?sobení – to ukazuje, jak chápala církev Lukášovy doby Ježíš?v program. Evangelium, které Ježíš p?ináší, je pro všechny, tedy i pro pohany. Už ve SZ má Boží moc univerzální platnost uprostřed všech národ?, nejen v národ? vyvoleném. Stejn? i Boží láska zjevená v Kristu Ježíši platí pro všechno stvoření, pro celý sv?t. To je jádro evangelia, to je předpoklad misijního p?sobení církve.

- prvotní církev nijak nezpochyb?ovala Ježíšovo otcovství. „Což to není syn Josef?v?“ je otázka, která má zd?raznit Ježíšovu „oby?ejnost“, má zpochybnit jeho výpov?, jeho vystoupení.

- v odpovědi nenavazuje Ježíš přímo na otázku, ale na nevy?ešené p?ipomínky. Užívá p?ísloví známé v hebrejském i ?eckém prostředí: „Léka?i, uzdrav své vlastní nedostatky.“ Nazaretští poslucha?i v?dí o uzdravení nemocných v Kafarnaum, znevažují však Ježíšovy ?iny.

- v dalším p?ísloví: „Žádný prorok není vítán ve své vlasti“ dává Ježíš najevo, že se pojmá jako prorok a nazna?uje, že i jej ?eká osud prorok?, kte?í zpravidla od svých vlastních p?ijímání nejsou. Ob? p?ísloví jsou parafrázována v koptském Tomášov? evangeliu: „Ježíš ?ekl: Žádný prorok není p?ijímán ve své vesnici; žádný lékař nelé?í ty, kte?í ho znají.“ (Petr Pokorný, Tomášovo evangelium, Kalich 1981, s. 73.)

- nezjednodušujte Lukáš?v důraz na tvrzení, že Židé Ježíše nep?ijali, zatímco pohané ano. Z galilejského Nazareta ho vyhnali, ale v galilejském Kafarnaum žasli nad jeho u?ením. Ježíš se od počátku svého p?sobení setkával s odmítavými reakcemi, ale i s t?mi, kdo ho p?ijímali jako Mesiáše. I do církve má být slyšet varování, že práv? ti, kdo Ježíše znají, mají problém nechat si jeho u?ením nabourávat své představy o Bohu.

- nezdařený pokus o likvidaci Ježíše bychom nem?li vylí?it jako zázra?né p?sobení Boží ochrany nebo shodu okolností, pop?. Ježíšovu šikovnost a schopnost ztratit se v davu. Ježíš se setkává s odmítavými reakcemi od počátku, nevede ho to ke strachu, k rezignaci ani k pomst?, ale „bere se dál“. (Podobn? lí?í Lk 9, 51-56, jak Ježíš odchází, když ho nep?ijali v sama?ské vesnici a odmítá snahu u?edník? po pomst? ?i trestu).

pom?cky

- obrázek (napodobenina) svitku biblické knihy

- obrázek synagogy, bohoslužby v synagoze

motivační uvedení do příběhu

Jaké zprávy vyvedou ?lov?ka z míry? (nap?. že n?kdo náhle onemocní; že se n?kdo uzdravil; že práv? já jsem byl vybrán, abych reprezentoval t?ídu, oddíl; nebo práv? já jsem vybrán nebyl; že naši hokejisté navzdory všem p?edpoklad?m vyhráli...) Uv?domili jste si n?kdy, že evangelium je dobrá zpráva, která ?lov?ka vyvede z míry?

Nev?íli jste n?ěmu, co vám ?ekl n?kdo z nejbližších lidí (mladší sourozenec, rodi?, nejlepší kamarád), až vám totéž ?ekl n?kdo úpln? cizí?

osnovy vyprávění

a) osnova pro mladší školní v?k:

I. Motivace

II. Ježíš p?ichází dom? do Nazaretu

III. ?te p?i bohoslužbách z Izajášova proroctví

IV. Pán B?h se smilovává i nad pohany

V. Nazaretští necht?jí Ježíše poslouchat

VI. Hn?vají se a cht?jí ho zabít

VII. Ježíš odchází a pokračuje jinde

b) osnova pro střední a starší školní v?k:

I. Motivace

II. Ježíšovo p?sobení v Galileji

III. Ježíš p?ichází dom? do Nazareta

IV. ?te p?i bohoslužbách z Izajášova proroctví

V. Ve shromáždění všichni žasnou, že vyhlašuje léto Hospodinovy milosti

VI. Nazaretským se Ježíš zdá p?íliš oby?ejný

VII. Ježíš kritizuje jejich nev?ru

VIII. Mocné ?iny se d?jí tam, kde si to p?eje B?h

IX. Nazaretští jsou pobouřeni a chtějí Ježíše zabít

X. Ježíš odchází a pokračuje jinde

VYPRÁVĚNÍ

I. JEŽÍŠ V NAZARET?

Theofil minule slyšel, že Ježíš učil v synagogách a všichni ho velmi chválili, všem se to líbilo. Asi to bylo pro něj překvapivé, takový výklad Písma asi ještě neslyšeli. Zřejmě to bylo něco úplně nového. Theofila zajímalo, jak to Ježíšovo kázání vypadalo. Jestli Lukáš nenašel někde záznam některého jeho kázání.

Lukáš ho potěšil: „Mám docela podrobnou zprávu o tom, jak Ježíš kázal v Nazaret.“ Theofil Nazaret znal: „To bylo přece místo, kde Ježíš vyrostl. Ti museli být zvlášť nadšení, když jim přivítali ze sousedství, kterého odjakživa znali, přišel říct nové věci.“

Jenže Lukáš věděl, že to bylo jinak: „Byli hodně zvědaví, to je pravda. Ale oni nebyli zvědaví na to, co jim řekne, jako spíš, jak se ten jejich krajan předvede. Byli zvědaví, protože Ježíše znali a znali dobře jeho rodiče. Slyšeli už o něm zajímavé věci, i o tom, jak kázal v jiných městech. A tak byli na Ježíše, který vyrostl v jejich městě, sice trochu hrdí, ale také byli nedůvěřiví, vždyť je to jen syn Josefův, a tak očekali, jak si bude počínat.“

Dali mu svitek knihy proroka Izajáše, on si v něm navinul místo ze 61. kapitoly a to přečetl nahlas. (Lk 4,18n, Iz 61,1-2). Můžeme si to místo také přečíst. (Doporužuji přečíst text a porovnat reakce dítí s fiktivní reakcí Theofilovou.)

II. LÉTO MILOSTIVÉ

Theofil: „Když si srovnám, co jsi mi o Ježíšovi dosud řekl, tak to, co tu Izajáš píše, přece muselo být o něm, o Ježíšovi.“ Lukáše zase teď potěšil Theofil, protože bylo vidět, že chápe, co mu jeho učitel chce říct: „Přesně jsi to odhadl, právě tak tomu rozumím i já, že je to proroctví o Mesiáši a tím je Ježíš Kristus. Ježíš skutečně uzdravil několik slepých a vrátil jim zrak, tak jak to Izajáš odpovídal. A co je tam napsáno o propuštění zajatých na svobodu, to jistě platí o nemocných, které Ježíš uzdravil a tím jako by jim vrátil svobodu. A kolik zdeptaných lidí Ježíš potkal a oni se od toho setkáním změnili; třeba jim to, jak předtím žili, připadalo špatné, a oni nevěděli, jak z toho ven. A když jim potom Ježíš pomohl, tak to najednou dokázali, a tak Ježíš i jim přinesl svobodu.“

Tomu Theofil dobře rozuměl. Připadalo mu to tak úžasné, až mu bylo líto, že to sám nezažil. Znal takové zdeptané lidi a pomyslel si, že spousta jeho přátel by se taky potřebovala s Ježíšem setkat. - Také znáte nějaké lidi, o kterých byste řekli, že někdy byli zdeptaní?

Ale Lukáš věděl, že to platí i pro Theofila, i pro jeho přátele a všechny ostatní, že takové osvobodivé setkání je možné pro každého: „Ale vždyť právě proto si to všechno vykládáme. Přece jsi slyšel, že Ježíš není mrtev. Je živ a prosit o pomoc ho můžeme i my, i když se s ním už osobně nesetkáme, tak abychom ho viděli. On stejně je s námi.“

„A jak mám rozumět tomu, že přišel vyhlásit léto milosti Hospodinovy? Co to je?“ ptá se Theofil. A Lukáš celý nadšený to hned začal vysvětlovat: „To byl takový bezvadný vynález, který asi neměli nikde

jinde, jenom v Izraeli. Je to zapsáno jako zákon ve Těté knize Mojžíšov?. Jednou za padesát let se m?li vrátit na svobodu všichni, kdo upadli do otroctví, a když m?l někdo dluhy, tak mu v?itel ty dluhy odpustil. Byl to rok osvobození, zkrátka rok milosti. T?eba rodi?e, kte?í upadli do dluh?, mohli mít nad?ji, že jejich d?ti po nich nezd?dí jen dluhy. V?d?li, že až p?ijde léto milostivé, tak se jim t?eba jejich pole vrátí. Byl to úžasný zákon, jenže oni ho ke své škod? moc nedodržovali.“

A pak Lukáš pokračoval, jak to v tom Nazaretu bylo dál: „Ježíš do?etl ze svitku, sedl si a za?al vykládat to, co p?e?etl. Tak to m?li ve zvyku, rabín, židovský u?itel, vždycky vykládá Písmo vsed?. Všichni se na Ježíše dívali a byli zv?daví, co o tom ?ekne. Ze za?átku proti n?mu nic nem?li. Dokonce se jim to líbilo. Ježíš za?al tím, že nastalo léto milostivé. Že už za?alo, on sám je p?išel vyhlásit a všichni jsou do n?j zahrnuti. Za?alo propoušt?ní z otroctví a odpoušt?ní dluh?, milost Hospodinova je vyhlašována nad všemi zdeptanými a viníky a h?išníky. Když o tom Ježíš mluvil, tak to slyšeli rádi. Jenže pak se jejich chování zm?nilo.“

Theofilovo to nešlo dohromady: „Jak to? Pro?? Vždy? to, co Ježíš ?íkal, je bezvadná zpráva, co jim na tom vadilo? Pro? se pak za?ali k Ježíšovi chovat jinak? Copak jim ?ekl n?co, co necht?li slyšet?“

III. ?EKALI JINÉHO

A Lukáš za?al vypráv?t: „Ano, práv? tak, ?ekali n?co jiného. Nejd?ív se jim p?estalo líbit, že tu radostnou zv?st jim p?ináší práv? Ježíš. Že tím, koho Hospodin poslal zv?stovat léto milostivé, je syn oby?ejného, místního tesa?e Josefa. Zdálo se jim, že se Ježíš vytahuje, že se povyšuje nad n?, poctivé sousedy. Ale co je namíchlo nejvíc, to bylo, když ?íkal, že se Hospodinova milost vztahuje i na pohany. A že dokonce n?kte?í pohané m?li k Boží milosti blíž než Izraelci. (Jako p?íklad uvedl vdovu ze Sarepty Sidonské, ke které byl poslán prorok Eliáš, a Naaman Syrský, který jediný byl v dob? proroka Elizea o?išt?n od malomocenství.) Jako by si ?ekli: No tohle, jak my k tomu p?ijdeme? Tak ty nám budeš dávat p?íklady, jak si ze všech dobrých Izraelc? vybral Hospodin pohany? To se na to podíváme! Když sis tak oblíbil cizince, tak s tebou taky jako s cizincem naložíme.

Rozzlobilo je to tak strašně, že celí rozzu?ení hnali Ježíše z m?sta a dokonce ho cht?li shodit z hory. Tak moc se jim to nelíbilo. Ale z hory ho neshodili, odešel od nich, protože m?l ještě mnoho na práci v jiných m?stech a vesnicích.

Ty nazaretské posedla vzteklost. Necht?li slyšet, necht?li rozum?t. Cht?li jiného vyhlašovatele Hospodinovy milosti, aby vypadal jinak, aby nebyl od soused?, aby byl slavn?jší nebo krásn?jší nebo udatn?jší nebo starší, zkrátka jiný než tenhle Ježíš. Je p?ece z jejich m?ste?ka, tak jim nemá co ?íkat takové v?ci. Sami p?ece nejlépe v?dí, jak to má být, jak se to má vykládat, pro koho platí milost a pro koho ne. Takhle si to v kostele nep?edstavovali!

IV. ŠPATNÍ POSLUCHA?Í

Kdyby skute?ně poslouchali, co jim Ježíš ?íká, a kdyby p?emýšleli o tom, co i jim ten dávný prorok Izajáš chce ?íct, jak by jim to bylo užitečné! Šli by ze synagogy a m?li by radost z toho, že nastává léto milostivé, a jak je to bezvadné, že se o tom mohli dov?d?t, že na n? Pán B?h taky myslí a že jeho milost se vztahuje i na n?. Taky by mohli p?emýšlet o tom, kdo všechno jsou ti chudí a zajatci, kterým to léto milostivé p?inese pomoc, a jestli to platí taky pro n?.“

Theofilovi z toho bylo n?jak smutno. Vzpomn?l si znova na své p?átele, kte?í nem?li z ni?eho radost a cítili se chudí, i když vlastně m?li všechno, co pot?ebovali. A vzpomn?l si na jiné, kte?í prožili nešť?stí nebo m?li smutek a zdálo se jim, že už se to nikdy nezm?ní. Ztratili nad?ji. A tak ?ekl: „Myslím, že

tenkrát v té synagoze byl určitě také někdo, kdo potřeboval poslechnout, kdo potřeboval slyšet radostnou zvěst. Asi opravdu špatně poslouchali. Jen byli zvědaví, co jim ten jejich soused poví, jestli jim řekne, co chtějí slyšet, jestli je třeba pochválí, a když se toho nedokáli, tak ho vyhnali. Připadá mi, že je to hrozná škoda, je mi jich líto. A taky mám trochu strach, jestli to nedělám sám stejně, jestli taky někdy neslyším jen to, co chci slyšet, a pak přeselechnu to, co by mi pomohlo.“

V. LÉČENÍ SLOVEM

Lukáš byl lékař a tak vymyslel takové lékařské přirovnání: „Ono je to někdy podobné jako s léčením lidí. Lékař ví, že pacient někdy potřebuje nějaké léčení, které je nepřijemné; může to i bolet, ale pomůže to. Ten nepřijemný zásah mu vrátí zdraví. A to léčení kázáním od Ježíše také bylo někdy nepřijemné. Ježíš neřikal lidem, jak jsou skvělí a že dělají všechno dobře a jak je Pán Bůh nadšen, když na ně pohlédne. Někdy jim řikal přece nepřijemné věci. Ale věděl, že to potřebují slyšet, a říkal jim je právě proto, aby se uzdravili. S horkým lékem, který předepíše doktor, je to ovšem jednodušší, protože u toho stačí na chvíli se přemoci, spolknout, a je klid. S Ježíšovým kázáním je to složitější v tom, že to se musí poslouchat a uvěřit mu.

Jenže s tím v Nazaretě vůbec nepočítali a překvapilo je to. Na to překvapení je Ježíš specialista. Kolikrát překvapil své posluchače a učedníky tím, že něco řekl nebo udělal úplně jinak, než jak si to představovali. On překvapil všechny i tím, jaký byl Mesiáš. Chtěli mít takového, který by byl trochu vojevůdce a trochu mocný král. On byl král, ale úplně jinak, než očekávali. Král, který uměl za ty, co mu patřily, a to překvapí každého, kdo se nad tím zamyslí.“

MODLITBA

Pane, prosíme tě, dej, abychom uměli naslouchat. Nauč nás poslouchat tvoje Slovo. Dej, abychom uměli uslyšet nové věci a nestáli poád jen na svém. Nauč nás také, jak naslouchat jeden druhému, když někdo žádá o radu nebo se potřebuje slyšet. Děkujeme ti za Slovo, které jsme slyšeli dnes, a děkujeme, že ty nás umíš poslouchat poádně, že víš, co ti chceme říct. Amen.

podněty pro rozhovor

- víte, z jakého prostředí vzešlo Lukášovo evangelium, komu bylo určeno?
- srovnajte, co víte o bohoslužbě v synagoze, s bohoslužbou naší církve.
- Podobá se léto milostivé restitucím? Bylo by možné zavést léto milostivé v naší ekonomice? Nevymysleli byste nějaké podobné zařízení pro ty, kdo mají smůlu, jsou chudí, nedostali se na školu, na kterou chtěli, jsou samý malér?
- jak lidé reagují na zprávy, které je překvapí? které se jim nelíbí? Máte rádi překvapivé, nové situace, nebo jste radši, když věci bžijí ve starých, vyježděných kolejkách?
- slyšeli jste někdy o davové psychóze? Víte, co je lynčování?

- je obdoba mezi p?íslovím „Léka?i, uzdrav sám sebe!“ (J 4, 23) a slovy „Zachra? sám sebe a sestup z k?íže!“ (Mk 15, 30)

- jak m?žeme v našem sboru zv?stovat evangelium pohan?m? Jaké možnosti pro misii dnes máme?

Další otázky

Máte rádi p?ekvapivé, nové situace, nebo jste radši, když v?ci b?ží ve starých, vyježd?ných kolejích?

Podobá se léto milostivé restitucím?

Bylo by možné zavést léto milostivé v naší ekonomice?

Nevymysleli byste n?jaké podobné za?ízení pro ty, kdo mají sm?lu, jsou chudí, nedostali se na školu, na kterou cht?li, jsou samý malér?

P?ipadají vám p?íb?hy z evangelií p?ekvapivé, nebo je znáte jako svoje boty, takže vás tam už nic nep?ekvapí?

Je dob?e, když ?lov?k dokáže zm?nit názor?

Odkaz na pracovní list

[10 Kázání v Nazarét?](#)

Odkaz na píse?

[V království Božím místa dost \(EZ694\)](#)

[Pro? pro Krista nem?li místa \(SV269\)](#)

[Všechny d?ti v celém sv?t? \(BTS6\)](#)

[Nám pomoz, Pane milý \(EZ631\)](#)

[Mír na zemi daruj nám \(EZ702\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 4,16–21](#)